

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית
גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ - שנת העשרים

וילך (תשכ"א)

ל"א ט"ז-י"ח

א. שאלה כללית:

השנה את פסוקיכו (ט"ז-י"ח) לויקרא כ"ד כ"ז-ט"א וביחוד לשני הפסוקים האחרונים ט"א-ט"א.
מה הקשי המשותף למקוסכו ולמקום ההוא?

ב. ט"ז: וקם העם הזה וזנה

אור החיים: קשה וכי קמה היא לו, והלא ירידה והשפלה היא לו היונה אחרי אלוהי בכר?

ראולי שיכנין לומר ע"ה אומר "וישמך ישנרון ויבעט" והוא אומר "וקם העם" פירוש תהיה לו קימה בעולם בירושלם הארץ ועושר וכבוד וישמך, ומזה יצא לו שיבעט...

א (א) בעל אור החיים מביא ראיה לפרוש הנ"ל מן הפסוקים חבאים בפרקכו. היכן הראיה?

ב (ב) התנכל לפרש "וקם" זה באופן אחר על דרך הפשט?

ג. אלוהי בכר הארץ.

רש"י ד"ה בכר הארץ: גויי הארץ.

ר' וולף היידנהיים חבנת המקרא (פירוש לרש"י)

ר"ל שאין בכר תואר אל אלוהי... כי אם תואר אל חבוי יושב הארץ והוא הנקרא "בכר הארץ" וכמו שתאמר "כל בן-בכר", "תסיר את אלוהי הבכר", ונפתח הכ"ף בעבור המקף.

חסבר מדוע אין רש"י יכול לפרש ט"בכר" תואר לאלוהי?

ד. י"ז: וזנה אחרי אלוהי בכר הארץ אשר הוא באו שמת בקרב.

העמק דבר: ...דגנו ישיבת ארץ ישראל גרם לה, כדאיתא במדרש שיר השירים רבה על הפסוק (ה' ג') "רחצתי את רגלי איככת אטנפט", שאמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: "ידעת הייתי, שאבק של אותו מקום מסויאני לע"ז".

1. חסבר, מה הפליאה בפסוקנו שרצה ליישב על ידי דבריו?

2. מהו רעיון המדרש "שאבק" אותו מקום" מסויא לע"ז?

3. הוכח מציינו רעיון זה בספר דברים?

ה. י"ז: ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוהי בקרבי...

רמב"ן: איננו ודוי גמור, כענין "והתודו את עונם" (ויקרא כ"ד מ') אבל הוא חרתור וחרטה שיתחרטו על מעלם ויכירו כי אשמים הם.

מה הראיה לכך שגם פה וגם טט איננו ודוי גמור?

ו. י"ח: ואנכי הסתר אסתיר פני

רמב"ן: פעם אחרת! כי בעבור שהחרו ישראל בלבם כי חטאו לאלהים ועל כי אין אלוהים בקרבם מצאום חרעות האלה, היה ראוי לרוב חסדי ה' שיעזרם ויצילם, שכבר כפרו בע"ז. וכענין שאמר (ירמיהו ג' ל"ח) "חבני בשפט אתך על אמרך לא חטאתי".

ולכך אמר, כי על כל חרעה הגדולה אשר עשו לבטוח בע"ז, וסתיר עוד פנים מהם, לא כסתיר פנים הראשון שהסתיר פני רחמין ומצאום רעות רבות וצרות, רק שיהיו בהסתיר פני הגאולה, ויעמדו בהבטחת פני רחמין (ויקרא כ"ו מ"ד) "ואף גט זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים, עו שלוסיפן על חרמתי הזכרת ודוי גמור וחשובה שלמה, כמו שזכר למעלה (ל' פרק ב') "ושבת ער ה' אלוהיך וכו'".

1. מה הם הקשיים שציינתם שמישג הרמב"ן בדבריו אלה?

2. מה רצה לחוכיח בעזרת ירמיהו ב' ל"ח?

א 3. מה רצה לחוכיח בעזרת דברים ל' ב'?

(וילך תשכ"א)

א 4) לסם מה על הרמב"ן לפרט 'ואמר' - שהרהרו ישראל בלבם, הלא אין זו פעם ראשונה שבאה מלת "ואמר" במובן של הרהור הלכך?

א 5) יש אפשרות לטעון נגד פירוט הרמב"ן מלסון הכתוב. מהי הטענה?

ז, י"ז: ואמר ביום ההוא על כי אין אלוהי בקרבי מצאנני הרעות האלה:

אברבנאל: היה ודויים טבעבור שלא היו דברים ואדוקים באלוהיהם אלוהי כבר הארץ אשר עבדו; לכן ימצאנו הרעות האלה, לפי חשבון העכ"ם שלא כראוי בשלמותה.

העמק דבר: בטביל שהקב"ה מסתיר פנים ממנו ומראה בזה אשר לא חפץ בנו, ובעל כרחנו מוכרחים אנחנו לעבוד ע"ז, על כן כתיב (סופטים ג' י"ב) "ויסיפו בני ישראל לעשות חרע בעיני ה'" והוא בטביל שלא היה בכל השנים הללו אור הנבואה ורוח הקודש.

1) מה הקסי שרצו ליישב, האם זה אותו קסי שמיסב הרמב"ן?

2) מה ההבדל שבין סתי התשובות?

3) מדוע הביא בעל העמק דבר את סופטים ג' י"ב, מה יש בפסוק זה כדי לתסוך בדבריו?

ח, י"ח: ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא.

ירושלמי סנהדרין פרק י' הלכה ב'

ר' יעקב בסם ר' אחא אומר: מאי דכתיב (ישעיה ח') "וחכיתי לה" המסתיר פניו מבית יעקב וקדוהו לו?"

אין לך טעה קטה בעולם מאותה טעה שאמר הקב"ה למסח "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא".

"וקדוהו לו" - שאמר לו בסני (=בתורה) (פסוק ל"א כ"א) כי לא תסכח מפני זרעו.

אא 1) הסבר את דברי המאמר הזה?

אא 2) כיצד מפרט המאמר את הקשר שבין פסוקינן י"ז-י"ח לבין הפסוקים הבאים י"ט-כ"ז?

(שים לב לכך שפסוק י"ט גורס בגס' סנהדרין כ"א ע"ב:

וע"פ שהביחר לו אבותיו לאדם ספר תורה, מצוה לכתוב

מסלול, שנ' "ועתה כתבו לכם את חשיבת הזאת").

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר, יפתור כ"א לפי הבנתו.

שאלות וגם תשובות יט לטיוח לד"ר גחמה ליגוביץ, קרית-משה, ירושלים

כתיבה וחתימה טובה

הרצות לחדש את מינויים לגיונות לעיון בפרשת

השבוע לשנת תשכ"ב, וכן לעיון ההדרכה, מתבקשים לפנות למחלק לתרבות תורנית במשרד החינוך והתרבות, ירושלים.

דמי מנוי לשנה לגליון 4 ל"י דמי מנוי לעיון 2 ל"י